

Flora- en faunaonderzoek Ecologische verbindingszone Sparrenrijk - Kampina

Gemeente Boxtel

4 oktober 2012

BTL

Advies

COLOFON

Oisterwijk, 4 oktober 2012

Opgesteld door **BTL Advies BV.**
Parklaan 1
5061 JV Oisterwijk
Postbus 385
5060 AJ OISTERWIJK
t 013 52 99 555
f 013 52 99 550
e advies@btl.nl

Opdrachtgever Gemeente Boxtel

Projectnummer 222237

Status Definitief

INHOUD

1 INLEIDING	7
1.1 Aanleiding	7
1.2 Plangebied en toekomstige situatie	8
1.3 Beschermingskader	9
2 WERKWIJZE	13
2.1 Bronnen- en literatuuronderzoek	13
2.2 Biotooptoets	14
3 ONDERZOEKSRESULTATEN	15
3.1 Bronnen- en literatuuronderzoek	15
3.1.1 Voorkomen beschermde soorten Flora- en faunawet	15
3.1.2 Gebiedsbescherming	16
3.2 Resultaten biotooptoets	17
4 TOETSING AAN DE NATUURWETGEVING	21
4.1 Toetsing effect op beschermde soorten Flora- en faunawet	21
4.2 Toetsing effect op beschermde gebieden	24
4.2.1 Natuurbeschermingswet 1998	24
4.2.2 Ecologische hoofdstructuur	24
5 CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN	25
5.1 Flora- en faunawet	25
5.1.1 Vervolgstappen	25
5.2 Gebiedsbescherming	26
5.2.1 Natuurbeschermingswet 1998	26
5.2.2 Ecologische Hoofdstructuur (EHS)	26
5.3 aanbevelingen inrichting	26
BRONNEN	28

1 INLEIDING

1.1 AANLEIDING

De gemeente Boxtel is voornemens een ecologische verbindingszone te realiseren tussen bosgebied Sparrenrijk en de Kampina. Deze inrichting bestaat voornamelijk uit lichte groundbewerking, aanplant van bosplantsoen en enkele bomen. Bovendien worden enkele poelen aangelegd.

Het doel van dit flora- en faunaonderzoek is het in beeld brengen van mogelijke strijdigheden van de voorgenomen ontwikkeling met vigerende wetgeving op het gebied van soort- en/of gebiedsbescherming, en de noodzaak voor eventuele vervolgstappen.

Uitgangspunt bij het flora- en faunaonderzoek vormt de vigerende Flora- en faunawet (25 mei 1998). In deze wet staat in artikel 1 t/m 18 beschreven dat de verstoring van bedreigde inheemse plant- en diersoorten verboden is. Voor het uitvoeren van ruimtelijke ingrepen, verplicht de Flora- en faunawet de bestaande natuurwaarden in kaart te brengen en indien nodig passende maatregelen te treffen voor het beschermen en in stand houden van bij wet beschermde soorten.

De bescherming van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) wordt geregeld via de bestemmingsplanprocedure. Hierbij geldt de “nee, tenzij”- benadering. Dit houdt in dat bestemmingswijziging niet mogelijk is als daarmee de wezenlijke kenmerken en waarden van het gebied significant worden aangetast, tenzij er geen reële alternatieven zijn en er sprake is van redenen van groot openbaar belang. Daarom is beoordeeld in hoeverre de werkzaamheden de wezenlijke kenmerken en waarden van de EHS ter plaatste aantasten en in hoeverre deze effecten significant zijn.

1.2 PLANGEBIED EN TOEKOMSTIGE SITUATIE

Het plangebied is gelegen ten westen van de bebouwde kom van Boxtel. Het plangebied bestaat voor het grootste deel uit agrarische percelen. Aan de westzijde wordt het plangebied begrensd door de Kleine Aa, en in het oosten door recreatiegebied de Langspier. Ter verduidelijking is op onderstaande figuur de globale ligging van het plangebied weergegeven.

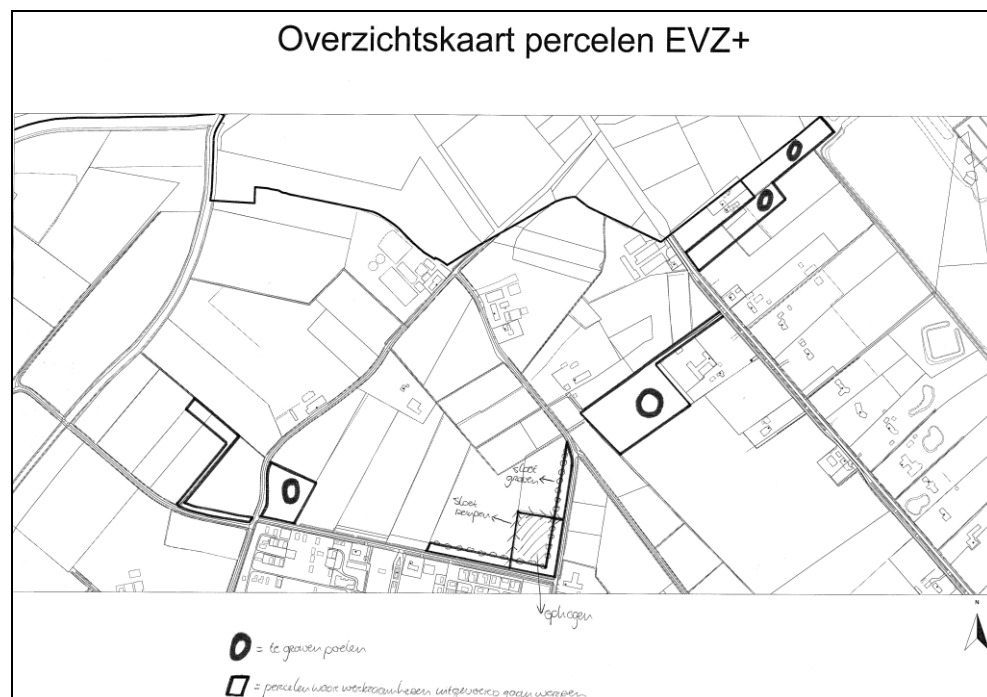
Figuur 1. Ligging plangebied (rood omkaderd)

In het plangebied worden een aantal percelen (geheel of gedeeltelijk) ingericht om samen een ecologische verbindingszone te vormen. In de figuur op de volgende bladzijde worden de betrokken percelen en inrichtingswerkzaamheden geschetst (figuur 2).

De bovengenoemde inrichtingsmaatregelen bestaan voornamelijk uit aanplant van houtige beplanting (bomen en/of struiken). Daarnaast worden op een aantal percelen worden poelen gerealiseerd. De grond die hierbij vrijkomt wordt zoveel als mogelijk lokaal gebruikt door percelen (gedeeltelijk) op te hogen en grondwallen aan te leggen.

Op zeer beperkte schaal worden ingrepen in de waterhuishouding gedaan. In deze gevallen gaat het om graven van nieuwe sloten en/of greppels, en het dempen van een bestaande ondiepe sloot en het aanbrengen van drainage.

Bestaande bomen en/of bomenrijen worden in de huidige plannen niet aangetast.

Figuur 2. Schets van de in te richten percelen (Bron: Gemeente Boxtel)

1.3 BESCHERMINGSKADER

De bescherming van soorten en hun leefgebieden is geregeld in de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn en op nationaal niveau verankerd in de Flora- en faunawet en de vernieuwde Natuurbeschermingswet 1998.

Natuurbeschermingswet

De Natuurbeschermingswet 1998, die op 1 oktober 2005 in werking is getreden, richt zich op de bescherming van daartoe aangewezen gebieden, het beheer en het voorkomen van bepaalde schadelijke handelingen. In deze gebieden, bestaande uit Vogel- en Habitatrichtlijngebieden en Beschermde Natuurmonumenten, staat instandhouding van soorten en systemen voorop.

Vogelrichtlijn

De Vogelrichtlijn (Richtlijn 79/409/EEG) richt zich op de bescherming van alle natuurlijk in het wild levende vogelsoorten en in het bijzonder van de leefgebieden van bedreigde en kwetsbare vogelsoorten. Er zijn 77 gebieden aangewezen als speciale beschermingszone. Deze gebieden maken onderdeel uit van Natura 2000, het Europese initiatief van een duurzaam ecologisch netwerk van natuurgebieden in Europa. De richtlijn stelt nadere regels voor de bescherming, het beheer en de regulering van vogelsoorten.

Habitatrichtlijn

De Habitatrichtlijn (Richtlijn 92/43/EEG) richt zich op de instandhouding van natuurlijke habitats en habitats van soorten en de bescherming van plant- en diersoorten, met uitzondering van vogels. In bijlage I van de Habitatrichtlijn worden speciale beschermingszones aangewezen voor kwetsbare, bedreigde of zeldzame habitattypen. Bijlage II van de Habitatrichtlijn vermeldt de kwetsbare, bedreigde of zeldzame dier- en plantensoorten die beschermd moeten worden door speciale beschermingszones aan te

wijzen. Op dit moment staan in totaal 141 gebieden op de nominatie voor aanwijzing als Habitatrichtlijngebied.

Ecologische hoofdstructuur (EHS)

Door grootschalige ruimtelijke ontwikkelingen zijn in Nederland veel natuurgebieden en verbindingen tussen deze gebieden verloren gegaan. Om deze reden is de EHS in werking gesteld om enerzijds bestaande verbindingen te beschermen en anderzijds om nieuwe verbindingen te creëren. Op deze manier wordt een goed functionerend netwerk tussen natuurgebieden gerealiseerd.

Om de bescherming van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) vorm te geven, geldt de “nee, tenzij”- benadering. Dit houdt in dat bestemmingswijziging niet mogelijk is als daarmee de wezenlijke kenmerken en waarden van het gebied significant worden aangetast, tenzij er geen reële alternatieven zijn en er sprake is van redenen van groot openbaar belang.

De ecologische waarden en kenmerken zijn gelijk aan de beheertypen zoals vastgelegd op de beheertypenkaart en de ambitiekaart van het natuurbeheerplan van de provincie Noord-Brabant.

Flora- en faunawet

De soortenbeschermingsaspecten uit de Habitat- en Vogelrichtlijn zijn geïmplementeerd in de Flora- en faunawet. De Flora- en faunawet (Stb. 1998,402) richt zich op de bescherming van planten- en diersoorten binnen en buiten de beschermde natuurgebieden. Uitgangspunt is het ‘nee, tenzij’ beginsel.

Alle inheemse zoogdieren (uitgezonderd bruine rat, zwarte rat en huismuis), alle inheemse vogelsoorten, alle amfibieën en reptielen, een aantal vissen, plantensoorten en andere diersoorten zijn bij Algemene Maatregel van Bestuur (AMvB) (Stb. 2000,523) beschermd.

In februari 2005 is een AMvB in werking getreden. Hierin zijn onder andere een aantal algemene soorten opgenomen, die onder bepaalde voorwaarden, een vrijstelling hebben gekregen voor artikelen 8 tot en met 12. Vanaf dat moment wordt gewerkt met drie beschermingscategorieën:

- **algemene beschermde soorten (tabel 1):** voor de meeste activiteiten (bestendig beheer en onderhoud of bestendig gebruik of ruimtelijke ontwikkelingen) zijn deze vrijgesteld van een ontheffingsaanvraag. Voor andere activiteiten is wel een ontheffing nodig; deze wordt getoetst aan het criterium ‘doet geen afbreuk aan gunstige staat van instandhouding van de soort’ (zgn. lichte toets).
- **overige beschermde soorten (tabel 2):** Voor de meeste activiteiten (bestendig beheer en onderhoud of bestendig gebruik of ruimtelijke ontwikkelingen) zijn deze soorten vrijgesteld voor een ontheffingsaanvraag, mits activiteiten worden uitgevoerd op basis van een goedgekeurde gedragscode. Voor andere activiteiten is wel een ontheffing nodig; deze wordt getoetst aan het criterium ‘doet geen afbreuk aan gunstige staat van instandhouding van de soort’ (zgn. lichte toets). Geen gedragscode betekent geen vrijstelling voor deze categorie.

- **streng beschermde soorten (tabel 3):** Dit zijn alle soorten van de Europese Habitatrichtlijn (bijlage IV) van de Europese Vogelrichtlijn (bijlage 1) en de bij algemene maatregel van bestuur aangewezen inheemse dier- en plantsoorten. Negatieve effecten op streng beschermde soorten moeten door middel van compensatie teniet worden gedaan. Voor uitvoering van werkzaamheden die strijdig zijn met de Flora- en faunawet kan ontheffing worden aangevraagd (artikel 75, lid 5 & lid 6, sub C en artikel 2, derde lid van het Besluit vrijstelling beschermde plant- en diersoorten).

Vogels

De bescherming van vogels is gericht op de aan- of afwezigheid van broedgevallen.

Verblijfplaatsen van vogels die hun verblijfplaats het hele jaar door gebruiken of elk jaar terugkeren naar hetzelfde nest, zijn jaarrond beschermd. Dit geldt voor een relatief klein aantal soorten. De meeste vogels maken elk broedseizoen een nieuw nest of zijn in staat om een nieuw nest te maken. Omdat voor deze soorten geldt dat deze het nest eenmalig gebruiken, vallen dergelijke nesten alleen tijdens het gebruik van vogels onder de bescherming van artikel 11 van de Flora- en faunawet. Voor deze soorten is geen ontheffing nodig, mits het nest is verlaten.

Voor het verstoren van broedende vogels kan geen ontheffing worden verkregen.

Werkzaamheden mogen alleen worden uitgevoerd, wanneer geen in gebruik zijnde nesten aanwezig zijn. Rond in gebruik zijnde nesten geldt een rustzone waarbinnen geen werkzaamheden mogen worden uitgevoerd totdat de vogels hun nest vanzelf weer hebben verlaten, dat wil zeggen nadat het broedsel is afgerond of de jongen zijn groot gebracht.

De lijst met jaarrond beschermde soorten is in augustus 2009 aangepast. Op de volgende categorieën van de vaste nesten gelden de verbodsbepalingen van artikel 11 van de Flora- en faunawet het gehele seizoen:

1. Nesten die ook buiten het broedseizoen in gebruik zijn als vaste rust- en verblijfplaats.
2. Nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing of biotoop.
3. Nesten van vogels, zijnde geen koloniebroeders, die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing.
4. Vogels die jaarlijks gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn om zelf een nest te bouwen.
5. Nesten van vogels die in deze categorie vallen zijn niet jaarrond beschermd, tenzij zwaarwegende feiten en ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen. Het gaat hier weliswaar om nesten van vogels die regelmatig terugkeren naar de plaats waar deze soorten het jaar daarvoor hebben gebroed of in de directe omgeving daarvan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats is verdwenen, zich elders te vestigen.

Rode Lijst soorten

Voor de soortengroepen planten, vogels, amfibieën en reptielen, zoogdieren, zoetwatervissen, dagvlinders, libellen, sprinkhanen, korstmossen en paddenstoelen zijn lijsten vastgesteld met daarop vermeld de met uitsterven bedreigde en kwetsbare soorten, de zogenaamde Rode Lijsten. Deze zijn per soortgroep gepubliceerd in de Staatscourant.

Echter, op dit moment heeft plaatsing op de Rode Lijst geen juridische beschermde status. Voor Rode Lijstsoorten geldt zodoende geen ontheffingsplicht, tenzij de Flora- en faunawet op de soort van toepassing is en zodoende de bescherming van de Flora- en faunawet geldt. In de uit te voeren werkzaamheden wordt met de algemeen geldende zorgplicht voor planten en dieren -voor zover dat mag worden verwacht- rekening gehouden. Op iedere burger rust de zorgplicht om binnen vermogen deze soorten te beschermen en te behouden.

2 WERKWIJZE

Dit flora- en faunaonderzoek bestaat uit:

- bronnen- en literatuuronderzoek (2.1);
- biotooptoets (2.2)

2.1 BRONNEN- EN LITERATUURONDERZOEK

2.1.1 Voorkomen beschermde soorten Flora- en faunawet

Het bronnen- en literatuuronderzoek omvat een literatuur- en kaartstudie naar de actuele waarden en betekenis van het plangebied. Hierbij zijn zowel de eigen waarden van het plangebied als ook de waarden van het plangebied voor de bredere omgeving beschouwd. Hierbij is onder andere gebruik gemaakt van flora en fauna-atlassen (verspreiding op basis van 5 bij 5 kilometerhokken) en ingevoerde waarnemingen op internetsites. Op basis van de bekende verspreiding in combinatie met de biotooptoets wordt beoordeeld in hoeverre het mogelijk is dat beschermde plant- en diersoorten voorkomen in het plangebied en/of directe omgeving. Alleen strikter beschermde soorten (tabel 2 en 3) die mogelijk in het plangebied voorkomen, zijn in tabellen per soortgroep opgenomen (zie hoofdstuk 3). Een uitzondering hierop vormen de broedvogels. Hiervan zijn alleen de jaarrond beschermde soorten opgenomen plus de vogelsoorten waarvoor extra inventarisatie gewenst is (categorie 5 van de vaste nesten), waaronder kolonievogels en spechten. Algemene beschermde soorten (tabel 1) zijn niet meegenomen in de toetsing. Deze soorten zijn in Nederland dusdanig algemeen dat de gunstige staat van instandhouding niet in het geding komt door de meeste projecten. Bovendien geldt voor deze soorten een vrijstelling van de verbodsbepalingen uit artikel 8 t/m 12 van de Flora- en faunawet bij ruimtelijke ontwikkelingen. Wel geldt voor deze soorten de zorgplicht.

Flora- en fauna-atlassen

- Nieuwe Atlas van de Nederlandse flora (Stichting Floron 2011);
- Vissenatlas Noord-Brabant (Brouwer *et al.* 2010).

Jaarverslagen

- Waarnemingenoverzicht Ravon 2009 (van Delft *et al.* 2010).

Internet

- www.waarneming.nl;
- www.zoogdieratlas.nl;
- www.vlinderstichting.nl (verspreidingsgegevens van vlinders en libellen);
- www.sovon.nl/soorten (broedvogels)
- www.brabant.nl (roekenvierder).

2.1.2 Gebiedsbescherming

Naast de bronnen met soortinformatie, is voor het bepalen van de ligging van beschermde gebieden gebruik gemaakt van de gebiedendatabase op de website van het Ministerie van EL&I (<http://www.synbiosys.alterra.nl/natura2000/googlemapszoek.aspx>). Gekeken is naar de ligging van beschermde gebieden (Natura 2000-gebieden, Beschermde Natuurmonumenten en Wetlands) ten opzichte van het plangebied en, indien deze binnen de invloedsfeer ligt van het plangebied, naar de instandhoudingsdoelstellingen van deze gebieden.

Daarnaast is gebruik gemaakt van de kaarten op de website van de provincie Noord-Brabant (<http://atlas.brabant.nl/natuurbeheerplan/>), om de ligging van het plangebied te bepalen ten opzichte van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS). Toetsing vindt plaats aan de hand van de wezenlijke kenmerken en waarden van de EHS (Spelregels EHS en provinciaal beleid ruimtelijke ordening).

2.2 BIOTOOPTOETS

Tijdens de biotooptoets zijn de uitkomsten van het bron- en literatuuronderzoek in het veld gecontroleerd en getoetst. Het doel van de biotooptoets is om een inschatting te maken van de ecologische kwaliteiten van het plangebied. Beschermde en/of bijzondere soorten die tijdens de biotooptoets zijn aangetroffen zijn geregistreerd. Op het moment dat de biotooptoets is uitgevoerd zijn niet alle soorten zichtbaar actief. Diersoorten zijn bijvoorbeeld alleen nachttactief zijn of in een bepaalde periode van het jaar afwezig. Daarom zijn de eisen die soorten en soortengroepen aan hun leefomgeving stellen met betrekking tot vaste rust- en verblijfplaatsen, voedselgebieden en migratieroutes, vergeleken en getoetst met de situatie in het veld.

Voor planten geldt voor de meeste soorten dat deze alleen gedurende de bloeiperiode waarneembaar zijn. Om deze reden wordt voor planten voornamelijk gelet op de vegetatiestructuur en abiotische omstandigheden van de standplaats. Op die manier is ook het belang van het plangebied beoordeeld voor flora en fauna die mogelijk in het plangebied voorkomen, maar niet tijdens de biotooptoets zijn waargenomen. Gedurende de biotooptoets is de lijst welke tijdens het bron- en literatuuronderzoek is opgesteld, gecontroleerd en bijgewerkt.

3 ONDERZOEKSRESULTATEN

3.1 BRONNEN- EN LITERATUURONDERZOEK

3.1.1 Voorkomen beschermde soorten Flora- en faunawet

In de onderstaande tabel worden de resultaten weergegeven die voortvloeien uit het bronnen- en literatuuronderzoek. In deze tabel zijn alleen de zwaarder beschermde soorten opgenomen. Dat wil zeggen alle soorten uit tabel 2 en 3 van de Flora- en faunawet, plus de nesten van vogels die een jaarrond beschermde status bezitten. Voor een uitgebreidere omschrijving van de tabellen en categorieën van de vaste nesten van vogels, wordt verwezen naar hoofdstuk 1.3.

SOORTGROEP	SOORTEN	OPMERKINGEN	BRONNEN
VOGELS			
categorie 1 – 4	boomvalk, buizerd, havik, sperwer, kerkuil, steenuil, huismus		1, 2
categorie 5	Geen soorten die in de omgeving zeldzaam zijn		1, 2
VLEERMUIZEN (allen tabel 3)			
gebouwbewonende soorten	gewone dwergvleermuis en laatvlieger		4
gebouw- en boombewonende soorten	gewone grootoorvleermuis, ruige dwergvleermuis, watervleermuis		4
boombewonende soorten	rosse vleermuis		4
GRONDGEBONDEN ZOOGDIEREN			
tabel 2	steenmarter, eekhoorn		1, 4
tabel 3	das		4, 8
AMFIBIEËN EN REPTIELEN			
tabel 2	alpenwatersalamander, levendbarende hagedis		5
tabel 3	kamsalamander, heikikker, poelkikker, hazelworm		5
VISSEN			
tabel 2	kleine modderkruiper, rivierdonderpad		3
tabel 3	bittervoorn		3
VAATPLANTEN			
tabel 2	rapunzelklokje, spaanse ruiter, gevlekte orchis, kleine zonnedaauw, ronde zonnedaauw, klokjesgentiaan, drijvende waterweegbree, waterdrieblad, wilde gagel, grote keverorchis, krabbenscheer, lange ereprijs		6

3.2 RESULTATEN BIOTOOPTOETS

Op donderdag 27 september 2012 is een veldbezoek uitgevoerd in het plangebied door een ecooloog van BTL Advies. Naast directe waarnemingen van beschermde soorten kan aan de hand van de aangetroffen biotopen en habitatvoorkeuren van soorten, een indicatie worden gegeven van het mogelijk voorkomen van deze soorten in het plangebied. Dit is noodzakelijk, omdat sommige seizoensgebonden plant- en/of diersoorten tijdens het veldbezoek mogelijk niet direct kunnen worden waargenomen.

Het plangebied bestaat uit diverse percelen gelegen in het buitengebied ten westen van Boxtel. De meeste van deze percelen zijn op dit moment in gebruik als agrarisch perceel. Hieronder worden deze percelen beknopt beschreven.

Helweg

Ten noorden van de Helweg worden drie percelen deels ingericht als EVZ. Deze percelen zijn op dit moment in agrarisch gebruik. Het meest oostelijke perceel, grenzend aan de Nergena, bestaat uit grasland. De andere twee percelen lijken relatief recent te zijn opgehoogd en zijn ruiger begroeid. Langs de Helweg staan een aantal eiken en een (rode) beuk.

Dennendreef

De percelen ten noorden van de Dennendreef zijn ook allemaal in agrarisch gebruik. Het meest westelijke perceel – waar een poel wordt gerealiseerd – is een maisakker. De andere percelen bestaan uit grasland, (nog) een maisakker en een paardenwei. De Dennendreef is aan weerszijden omzoomd met eiken.

Het gedeelte tegenover de ingang van het bungalowpark is al ingericht als EVZ, en bestaat uit een ondiepe brede sloot en aanplant van (voornamelijk) wilg en andere inheemse soorten. Tijdens het veldbezoek zijn hier een viertal patrijzen waargenomen.

Nergena/Renbaan

Ter hoogte van de splitsing Nergena/Renbaan ligt ten oosten van de weg een perceel dat ingericht wordt als EVZ. Aangrenzend aan de weg is het perceel over een breedte van ongeveer 10 meter begroeid met een enkele jaren oude elzenaanplant. De rest van het perceel is meer open, en bestaat uit grasland met hier en daar een aangeplante boom en/of pleksgewijze aanplant van elzen. De noordzijde van dit perceel wordt gevormd door een oude laan van voornamelijk oude Amerikaanse eiken, met een goed ontwikkelde ondergroei van bijvoorbeeld braam en vogelkers. Tijdens het veldbezoek zijn in deze laan een tweetal buizerds (♂ en ♀) waargenomen.

Esschebaan

Ten noordoosten van de Esschebaan worden twee percelen ingericht als EVZ. Op één van deze percelen (gelegen aan de Esschebaan) zijn verspreid bomen aangeplant. De vegetatie bestaat verder uit een relatief ruige begroeiing met grassen en kruiden. Het andere perceel bestaat uit grasland.

De opgaande begroeiing in het plangebied biedt geschikt broedhabitat voor algemeen voorkomende broedvogelsoorten. Vogelsoorten met een jaarrond beschermde status zijn tijdens het veldbezoek waargenomen, nl. de buizerd. Mogelijk biedt de oude laan gelegen tussen de Nergena en de Esschebaan geschikte broedgelegenheid voor jaarrond beschermde vogelsoorten (in de vorm van roofvogelhorsten en/of gaten van spechten). De overige bomen in het plangebied zijn ook niet oud genoeg dat daar nesten van jaarrond beschermde soorten in verwacht kunnen worden.

De verschillende groenstructuren in het plangebied zijn geschikt om te dienen als vliegroute en foerageergebied voor vleermuizen. De hierboven genoemde oude laan bestaat uit bomen die oud genoeg zijn om mogelijk verblijfplaatsen (gaten, scheuren, spleten) te herbergen voor boombewonende soorten vleermuizen.

Strikter beschermde plantensoorten zijn niet aangetroffen tijdens het veldbezoek, en worden ook niet verwacht op basis van het aangetroffen vegetatietype.

In het plangebied is geen (semi)permanent open water aanwezig. Geschikt biotoop voor (strikt beschermde) vissen, amfibieën en/of libellen is derhalve niet aanwezig. Daarnaast is ook voor (strikt) beschermde soorten reptielen, dagvlinders en overige ongewervelden geen geschikt leefgebied aangetroffen in het plangebied.

Planlocatie ter hoogte van de Helweg

Reeds ingerichte EVZ t.h.v. de Dennendreef

Dennendreef

Planlocatie t.h.v. de Esschebaan

Planlocatie ten noordoosten van Nergena/Renbaan

Planlocatie gezien vanaf de Koningsweg

Figuur 4. Impressie van verschillende delen van het plangebied ten tijde van het veldbezoek (Bron: BTL Advies)

4 TOETSING AAN DE NATUURWETGEVING

4.1 TOETSING EFFECT OP BESCHERMDE SOORTEN FLORA- EN FAUNAWET

Broedvogels

De bescherming van vogels is gericht op de aan- of afwezigheid van broedgevallen. De meeste vogels maken elk broedseizoen (circa maart tot en met juli) een nieuw nest of zijn in staat om een nieuw nest te maken. Omdat voor deze soorten geldt dat het nest eenmalig wordt gebruikt, vallen dergelijke nesten alleen tijdens het gebruik ervan door vogels onder de bescherming van artikel 11 van de Flora- en faunawet. Voor deze soorten is geen ontheffing nodig, mits het nest is verlaten.

In het plangebied is geschikt broedhabitat aanwezig voor verschillende soorten algemeen voorkomende broedvogels. Niet alleen in de opgaande begroeiing in het plangebied, maar ook in de verschillende gebouwen. Met deze broedvogels kan echter in het algemeen relatief makkelijk rekening worden gehouden door eventuele kap- en sloopwerkzaamheden uit te voeren buiten het broedseizoen (circa maart tot en met juli). Op deze wijze zijn geen belemmeringen vanuit de Flora- en faunawet aan de orde.

Verblijfplaatsen van vogels, die hun verblijfplaats het hele jaar door gebruiken of elk jaar terugkeren naar hetzelfde nest, zijn jaarrond beschermd. Deze soorten zijn onderverdeeld in de categorieën 1 tot en met 4 van de vaste nesten (zie ook hoofdstuk 1.3). Mogelijk biedt de oude laan gelegen tussen de Nergena en de Esschebaan geschikte broedgelegenheid voor jaarrond beschermde vogelsoorten. Deze laan maakt onderdeel uit van de EHS. In de bestaande plannen voor de ecologische verbindingszone worden er in deze laan geen bomen aangetast. Effecten op mogelijk aanwezige vaste verblijfplaatsen van jaarrond beschermde vogelsoorten zijn dan ook niet aan de orde.

Voor de soorten genoemd in categorie 5 van de vaste nesten geldt dat deze alleen jaarrond zijn beschermd als de ecologische omstandigheden dit rechtvaardigen. Er zijn in het plangebied geen categorie 5 soorten te verwachten die zeldzaam zijn in de omgeving, of onvoldoende nestgelegenheid hebben in de omgeving. Derhalve zijn er geen ecologische omstandigheden die jaarronde bescherming rechtvaardigen. Voor deze categorie broedvogels zijn dan ook geen belemmeringen vanuit de Flora- en faunawet aan de orde.

Vleermuizen

Alle soorten vleermuizen zijn strikt beschermd onder de Flora- en faunawet. Bij het slopen van gebouwen en het kappen van (met name oudere) bomen dient dan ook te allen tijde rekening te worden gehouden met het mogelijk voorkomen van vleermuizen.

Gebouwbewonende soorten verblijven met name in spouwmuren, onder dakbetimmering of op zolders. Boombewonende soorten verblijven in holten, gaten of scheuren in voornamelijk grote, oudere bomen.

Uit het bronnen- en literatuuronderzoek zijn verschillende soorten vleermuizen bekend uit (de directe omgeving van) het plangebied. In het plangebied zijn tijdens de biotooptoets mogelijk geschikte verblijfplaatsen aangetroffen. Mogelijk biedt de oude laan gelegen tussen de Nergena en de Esschebaan geschikte verblijfplaatsen voor boombewonende soorten vleermuizen. Deze laan maakt onderdeel uit van de EHS. In de bestaande plannen voor de ecologische verbindingszone worden er in deze laan geen bomen aangetast. Effecten op mogelijk aanwezige vaste verblijfplaatsen van vleermuizen zijn dan ook niet aan de orde.

De verschillende groenstructuren in het plangebied zijn geschikt om te dienen als vliegroute en foerageergebied voor vleermuizen. In de bestaande plannen voor de ecologische verbindingszone worden deze groenstructuren niet aangetast. Sterker nog, de te realiseren ecologische verbindingszone zal uiteindelijk de mogelijkheden voor vleermuizen om zich door het landschap te verplaatsen en te foerageren alleen maar vergroten. Het netto effect van het voornemen op vleermuizen is daarom hoogstwaarschijnlijk positief.

Echter, veel soorten vleermuizen zijn gevoelig voor verstoring door licht. Als tijdens de uitvoering van de werkzaamheden rekening wordt gehouden met de eisen van vleermuizen, zijn effecten op foerageergebied en/of vliegroutes van vleermuizen te voorkomen. In dat geval zijn geen belemmeringen in het kader van de Flora- en faunawet aan de orde.

Grondgebonden zoogdieren

De verschillende groenstructuren in het plangebied zijn geschikt om te dienen als migratieroute en leefgebied voor grondgebonden zoogdieren als de eekhoorn en steenmarter. In de bestaande plannen voor de ecologische verbindingszone worden deze groenstructuren niet aangetast. Sterker nog, de te realiseren ecologische verbindingszone zal uiteindelijk de mogelijkheden voor bovengenoemde soorten om zich door het landschap te verplaatsen en te foerageren alleen maar vergroten. Het netto effect van het voornemen op grondgebonden zoogdieren is daarom hoogstwaarschijnlijk positief.

Uit het plangebied zelf zijn geen waarnemingen bekend van de das. Deze komt echter wel voor in bosgebied Sparrenrijk. Het plangebied biedt wel geschikt foerageergebied voor de das, maar onvoldoende oppervlakte bos als locatie voor een dassenburcht. De ecologische verbindingszone zal de mogelijkheden voor de das vergroten om zich door het landschap te verplaatsen en te foerageren vergroten. En op termijn wellicht ook vestigingsmogelijkheden voor de das bieden door de uitbreiding van de hoeveelheid bos in het plangebied, en met name de aanleg van grondwallen voor het graven van burchten.

Vissen

Uit het bronnen- en literatuuronderzoek zijn verschillende strikter beschermde vissoorten bekend uit (de directe omgeving van) het plangebied. In het plangebied is echter tijdens de biotooptoets geen geschikt leefgebied voor deze soorten aangetroffen. Effecten op (strikter) beschermde vissoorten worden dan ook niet verwacht.

Herpetofauna

Uit het bronnen- en literatuuronderzoek zijn verschillende soorten amfibieën en reptielen bekend uit het plangebied of omgeving. Tijdens de biotooptoets is echter gebleken dat voor deze soorten geen geschikt leefgebied aanwezig is in het plangebied. Effecten op deze soorten worden dan ook niet verwacht.

Planten

Uit het bronnen- en literatuuronderzoek zijn een relatief groot aantal (strikter) beschermde plantensoorten bekend uit het plangebied of omgeving. Strikter beschermde plantensoorten zijn niet aangetroffen tijdens de biotooptoets, en worden ook niet verwacht op basis van de waargenomen standplaatsfactoren en het ter plaatse aangetroffen vegetatietype. Effecten op (strikter) beschermde plantensoorten worden dan ook niet verwacht.

Libellen

Uit het bronnen- en literatuuronderzoek geen strikter beschermde soorten libellen bekend uit (de directe omgeving van) het plangebied. In het plangebied is tijdens de biotooptoets ook geen geschikt leefgebied (open water) voor deze soorten aangetroffen. Effecten op (strikter) beschermde soorten libellen worden dan ook niet verwacht.

Overige ongewervelden

Uit andere soortgroepen (kevers, dagvlinders, tweekleppigen) zijn op basis van het bronnen- en literatuuronderzoek geen beschermde soorten zoals genoemd in tabel 2 en/of 3 van de Flora- en faunawet bekend uit (de directe omgeving van) het plangebied. Tijdens de biotooptoets is voor deze soortgroepen ook geen geschikt leefgebied aangetroffen. Beschermde soorten uit deze soortgroepen worden dan ook niet verwacht in of nabij het plangebied, waarmee effecten niet te verwachten zijn.

4.2 TOETSING EFFECT OP BESCHERMDE GEBIEDEN

4.2.1 Natuurbeschermingswet 1998

Het plangebied vormt geen onderdeel van een beschermd gebied in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998. In de omgeving van het plangebied bevindt zich het beschermde gebied Kampina & Oisterwijkse vennen. Dit gebied bevindt zich op relatief grote afstand ten opzichte van het plangebied, hemelsbreed ruim een kilometer. De geplande ingreep is niet van dien aard dat een negatief effect op de gestelde instandhoudingsdoelstellingen is te verwachten. Een uitgebreide studie op dit gebied is daarom niet nodig.

4.2.2 Ecologische hoofdstructuur

In het plangebied liggen een aantal percelen en/of landschapsstructuren die onderdeel uitmaken van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS). Gezien de aard van de geplande ontwikkeling zijn geen negatieve effecten op de EHS te verwachten. Van de voorgenomen aanleg van een ecologische verbindingszone (EVZ) mag verwacht worden dat deze zelfs een netto positief effect heeft op de EHS. De wezenlijke waarden en kenmerken van de EHS in de directe omgeving van het plangebied worden door de voorgenomen ontwikkeling niet aangetast. Er is daarom geen noodzaak voor een compensatieplan in het kader van de Verordening Ruimte.

5 CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN

5.1 FLORA- EN FAUNAWET

In onderstaande tabel zijn de strikter beschermde (tabel 2 of 3) soorten en/of soortgroepen opgenomen die mogelijk in het plangebied voorkomen. Tevens zijn de mogelijke effecten van de voorgenomen ontwikkeling, evenals de eventuele noodzaak voor nader onderzoek en/of een ontheffingsprocedure in het kader van de Flora- en faunawet.

Soort(groep)	Ingreep verstorend	Nader onderzoek	Besluit Minister noodzakelijk?	Bijzonderheden en/of opmerkingen
Vleermuizen	Mogelijk	Nee	Nee	Mits tijdens werkzaamheden rekening wordt gehouden met de eisen van vleermuizen m.b.t. licht
Steenmarter	Nee	Nee	Nee	Netto positief effect van te realiseren EVZ
Eekhoorn	Nee	Nee	Nee	Netto positief effect van te realiseren EVZ
Broedvogels (jaarrond)	Nee	Nee	Nee	Oude laan wordt niet aangetast
Broedvogels (algemeen)	Mogelijk	Nee	Nee	Mits wordt gewerkt buiten het broedseizoen

5.1.1 Vervolgstappen

Vervolgstappen in het kader van de Flora- en faunawet worden niet noodzakelijk geacht.

5.2 GEBIEDSBESCHERMING

Hieronder worden de voorgenomen ingrepen getoetst aan de wetgeving op het gebied van gebiedsbescherming. Concreet gaat het hier om de Natuurbeschermingswet 1998 (Natura 2000) en de Verordening Ruimte (EHS).

5.2.1 Natuurbeschermingswet 1998

Het plangebied vormt geen onderdeel van een beschermd gebied in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998. Dergelijke gebieden bevinden zich op grotere afstand ten opzichte van het plangebied (hemelsbreed minimaal een kilometer) en de geplande ingreep is niet van dien aard dat een negatief effect op de gestelde instandhoudingsdoelstellingen is te verwachten. Een verdere procedure in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998 is voor dit project dan ook niet noodzakelijk.

5.2.2 Ecologische Hoofdstructuur (EHS)

Voor wat betreft de EHS is er alleen bij directe aantasting sprake van vervolgstappen in de vorm van compensatie. Er bevindt zich geen EHS binnen de begrenzing van het plangebied. Van directe aantasting van de EHS is dan ook geen sprake.

Indirecte aantasting is mogelijk wel aan de orde via de zogenaamde 'externe werking'. Uit de toetsing blijkt echter dat de geplande ontwikkeling een relatief kleinschalige ingreep betreft, en de (netto) effecten ervan beperken zich tot het plangebied zelf.

De wezenlijke waarden en kenmerken van de EHS in de omgeving van het plangebied worden niet aangetast. Er is daarom geen noodzaak voor een compensatieplan in het kader van de Verordening Ruimte.

5.3 AANBEVELINGEN INRICHTING

Hieronder worden een aantal praktische aanbevelingen gedaan voor de mogelijke inrichting van de ecologische verbindingszone. Deze aanbevelingen zijn er vooral op gericht zoveel mogelijk diversiteit te creëren in leefmilieu. Hierdoor biedt de ecologische verbindingszone geschikte omgevingscondities voor zoveel mogelijk verschillende soorten planten en dieren.

Poelen

- Diversiteit in oevers; verschillen in steilte van de oevers biedt verschillende leefmilieus voor verschillende planten- en diersoorten.
- Diversiteit in diepte; ook verschillen in waterdiepte biedt verschillende leefmilieus voor verschillende planten- en diersoorten.
- Diversiteit in beplanting; een goed aangelegde poel heeft niet alleen oevers met een goed ontwikkelde water- en oevervegetatie, maar ook onbegroeide oevers. Daarnaast is het van belang om ook bos of struweel aan te planten in de nabijheid van een poel. Dit biedt geschikt landhabitat en/of overwinteringshabitat voor amfibieën.

Voor een goed aangelegde poel resulteert dit onder andere een flauwe, onbegroeide oever aan de noordzijde van de poel. Hierdoor ontstaat ondiep water dat snel opwarmt in de zon. Met name in het voorjaar is dit van belang voor de ontwikkeling van amfibieënlarven.

Idealiter wordt een poel dusdanig aangelegd dat deze het grootste gedeelte van het jaar water bevat maar in extreme droogte ongeveer eens per 3 jaar droogvalt. Hierdoor blijft de poel geschikt als voortplantingswater voor amfibieën, en blijft vis afwezig.

Bosaanplant

- Door bij de aanplant geen rechte, maar juist grillige randen te realiseren wordt een situatie gecreëerd waarbij verschillen ontstaan in microklimaat. Dit biedt kansen voor veel verschillende soorten planten en dieren.
- Zorg voor een geleidelijke overgang van (bos)aanplant naar het open gebied. Hierdoor ontstaat een zogenaamde mantel – zoom vegetatie. Dit is met name gunstig voor verschillende soorten insecten, waaronder vlinders.
- Door bij grondwerk hoogteverschillen en micro reliëf te creëren ontstaan grotere en kleinere gradiënten. Dit zorgt voor een diversiteit aan verschillende leefmilieus, wat gunstig is voor de diversiteit aan planten en dieren.
- Bij de aanplant verdient het de voorkeur te kiezen voor inheemse soorten. Idealiter zijn dit soorten met bloeiwijzen die insecten aantrekken, en in het najaar vruchten dragen als voedsel voor vogels. Hierbij valt te denken aan soorten als meidoorn, vlier, sleedoorn, vuilboom, braam.

BRONNEN

LITERATUUR

Atlas van de Nederlandse broedvogels, Nederlandse Fauna 5, SOVON Vogelonderzoek Nederland, Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey-Nederland, Leiden, 2002.

Atlas van de Nederlandse vleermuizen, KNNV Uitgeverij, Utrecht, 1997

Bekendmaking lijsten beschermde inheemse soorten, nummer 201, 13 november 2001

Besluit aanwijzing dier- en plantensoorten Flora- en faunawet, Stb. 2000, 523

Besluit vrijstelling beschermde dier en plantensoorten, Stb. 2000-525, Stb. 2001,499

Besluit Rode lijsten flora en fauna, Stb. 11 november 2004, 218.

Brouwer T, Dorenbosch M, van Eekelen R, Spier J (2010) Vissenatlas Noord-Brabant. Uitgeverij Profiel, Bedum.

De actualisatie van de verspreiding van de Nederlandse libellen, Brachytron jaargang 11 (2), Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie, Stichting EIS en De Vlinderstichting, augustus 2008.

De amfibieën en reptielen van Nederland, Nederlandse fauna 9, Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, European Invertebrate Survey-Nederland, Leiden, 2009.

De wespen en mieren van Nederland, Nederlandse Fauna 6. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey-Nederland, Leiden, 2004.

Flora- en faunawet, wetnummer 402, staatsblad, 1998

Flora- en faunawet, wetnummer 656, staatsblad, 2001 Beschermde soorten: bijlage I en II van de Flora- en faunawet (Stb. 1998,402).

Habitatrichtlijn, (Richtlijn 92/43/EEG).

Kernkwaliteiten en omgevingscondities van de Gelderse ecologische hoofdstructuur, provincie Gelderland, 2006

Krijgsveld KL, Smits RR, van der Winden J (2008) Verstoringsgevoeligheid van vogels. Update literatuurstudie naar de reacties van vogels op recreatie. Bureau Waardenburg, rapport nr. 08-173

Natuurbeschermingswet, wijziging van de Natuurbeschermingswet 1998 in verband met Europeesrechtelijke verplichtingen, Stb. 2005, 195.

Stichting Floron (2011) Nieuwe Atlas van de Nederlandse Flora. KNNV Uitgeverij, Zeist

Van Delft J, de Bruin A, Frigge P (2010) Waarnemingenoverzicht 2009. RAVON tijdschrift 38: 78 - 98.

Vogelrichtlijn (Richtlijn 79/409/EEG).

Waarnemingsverslag dagvlinders, libellen en sprinkhanen, EIS-Nederland, De Vlinderstichting en de Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie, 2007.

Werkatlas zoogdieren van Noord-Brabant, diverse organisaties, 2011

INTERNET

www.waarneming.nl

www.zoogdieratlas.nl

<http://www.synbiosys.alterra.nl/natura2000/googlemapszoek.aspx>

<http://atlas.brabant.nl/natuurbeheerplan/>

<http://www.brabant.nl/kaarten/natuur-en-landschap-kaarten/roekenkaart.aspx>

